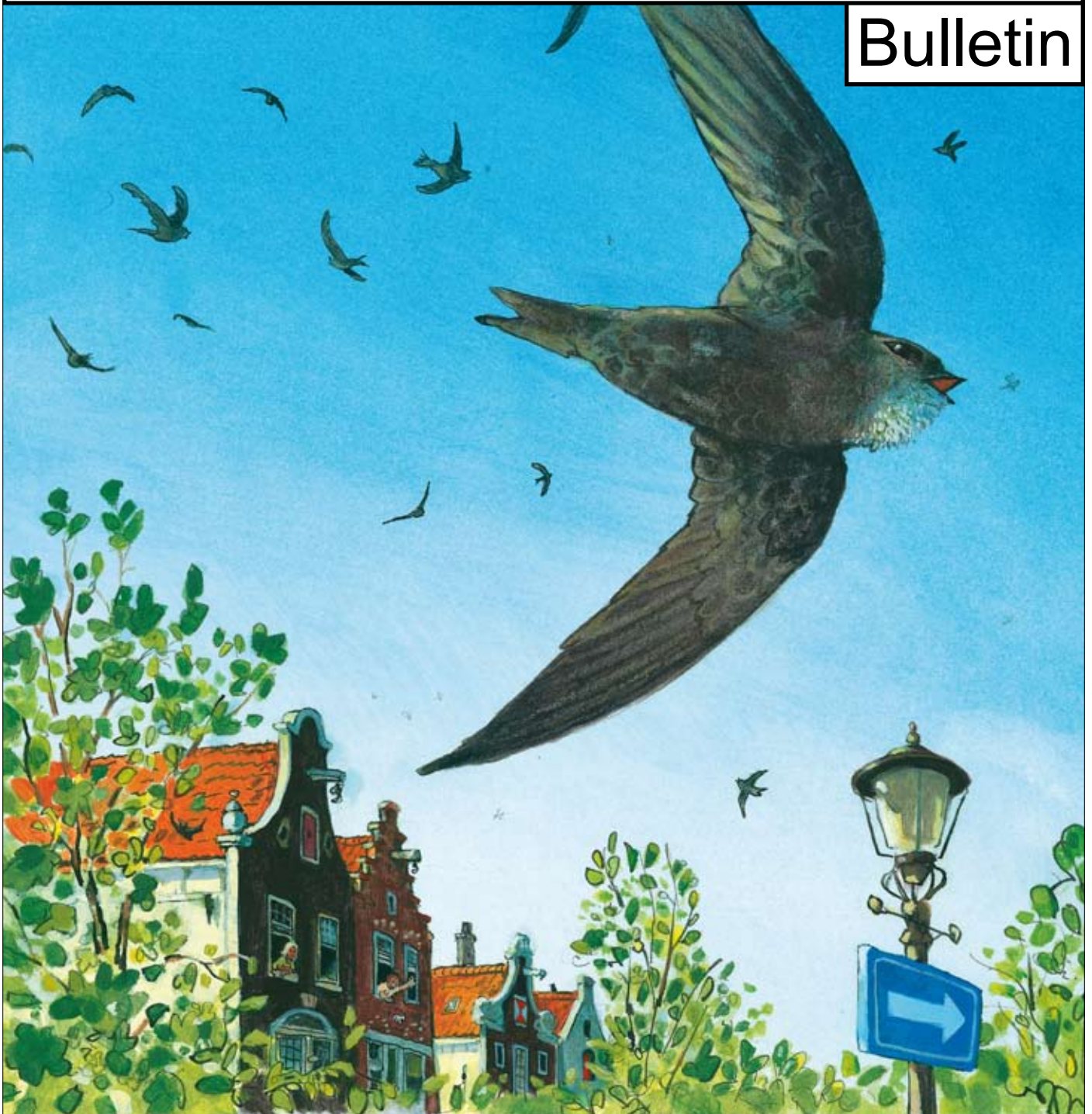

GIERZWALUWEN

Bulletin

Gierzwaluwen Bulletin - jaargang 9, nummer 2 November 2010

Gierzwaluwen Bulletin is het informatieblad van de vereniging
Gierzwaluwbescherming - Nederland (GBN)
en verschijnt 2 maal per jaar voor leden en donateurs.

Overname van artikelen en illustraties in overleg met de redactie.

Redactie

Marleen Andriessen, Margriet de Hooge, Marjo van der Lelie, Gerard
Schuitemaker

Vormgeving

Fred van der Lelie

Redactieadres/ kopij/ losse nummers

Marjo van der Lelie, P.J. Troelstralaan 44, 3818 KT Amersfoort
Tel.: (033) 46136 30. E-mail: redactie@gierzwaluwbescherming.nl

Secretariaat

Trudy du Chattel, Buitenzorg 18, 1181 PB Amstelveen
Tel.: (020) 645 11 30. E-mail: secretaris@gierzwaluwbescherming.nl

Leden-/donateursadministratie

Jaap Jonker, Fideliolaan 78, 1183 PN Amstelveen
Tel.: (020) 645 52 07. E-mail: penningmeester@gierzwaluwbescherming.nl

Lidmaatschap / donatie

Contributie per kalenderjaar € 10,- op girorekening nr. 9145004 t.n.v.
Gierzwaluwbescherming - Nederland te Amersfoort, onder vermelding van:
'lidmaatschap 2011' (of: 'donatie 2011').
Opzeggingen dienen in het lopende verenigingsjaar voor
1 december schriftelijk te geschieden.
Donateurs graag vermelden of zij het Gierzwaluwen Bulletin willen
ontvangen, al dan niet digitaal.

Internet: <http://www.gierzwaluwbescherming.nl>

ISSN: 1569-3635

Inhoud

Nieuwe secretaris GBN	3
Conceptverslag ALV 2010	3
Verslag jaarlijkse GBN-middag 2010	4
Verslag extra GBN-bijeenkomst	6
Verslag 1: cameraproject 2010	6
Regionieuws	8
Boekbespreking	12
Buitenland	13
Korte berichten	14
Mededelingen / oproepen	15
Lid worden	15
Vertegenwoordigers	15

Redactioneel

Gierzwaluwliefebbers kijken ieder voorjaar uit naar 'onze gevederde vrienden'; ineens zijn ze er gelukkig weer. Voordat je er erg in hebt, zijn ze ook weer weg en is het stil in stad en dorp. Dit jaar kwamen de gierzwaluwen over het algemeen laat aan broeden toe; begin mei was het slecht weer. Halverwege juli vlogen er gelukkig toch weer vele gierzwaluwen rond. In dit Bulletin staat het verslag van onze jaarlijkse gierzwaluwdag. In het ALV-verslag leest u dat er een nieuw bestuur is aangetreden. Bij Jos Hoekstra werd wederom in oktober een extra gierzwaluwdag gehouden voor de mensen die het leuk vinden om elkaar later in het jaar nog eens te spreken over gierzwaluwen. Fred van Vliet doet in dit nummer verslag van het camera-project. Er is ook aandacht voor binnen- en buitenlandse artikeltjes over de gierzwaluwbelevissen in 2010, en zeker weer het regionieuws 2010. Het bestuur en de redactie wenst u prettige feestdagen toe en een goed gierzwaluwrijk 2011. Veel leesplezier!

Bij: De voorplaat

Irene Goede is illustratrice van veel kinderboeken. We hebben toestemming van haar gekregen om deze illustratie uit het kinderboekje 'Zomerzon', uitgegeven door KNNV- uitgeverij te plaatsen. Op pagina 12 staat het boekje beschreven. Op haar website www.irenegoede.nl staan veel voorbeelden van door haar geïllustreerde boeken.

Bij: Kunst en vliegwerk

Ik zag dit indringende schilderij uit 2008 van Agnes Frijlink in galerie Storm Amsterdam en ik vroeg haar of deze afbeelding in ons blad mocht staan. Bij haar toestemming gaf ze de volgende toelichting. "Het heet Necrothytus, of aan de doden geofferd, gemaakt na de zelfdoding van een vriend met wie ik al 15 jaar fietste en vogels keek. Wat meespeelde in het maken van dit werk: beide zwaluwen hebben iets passiefs en iets machteloos ..de een kijkt de ander na .. en de ander ziet niet om, maar gaat heen. De gierzwaluw is mijn absolute favoriet. Ik kijk nu al weer uit naar april 2011. "
Haar website www.apusgallery.com gaat over haar werk met veel vogels waaronder gierzwaluwen. Net als ik heeft Agnes blijkbaar zo'n sterke emotionele band met gierzwaluwen dat ze een ingrijpende gebeurtenis uit haar leven vertaald naar een krachtig symbolisch beeld met deze vogels.

Evert Pellenkoft

Nieuwe secretaris GBN

Sinds juni 2010 ben ik secretaris van Gierzwaluwbescherming – Nederland. Ik ben Marleen Andriessen opgevolgd, die vanaf het prille begin secretaris van de vereniging is geweest en als adviseur aan het bestuur verbonden blijft. Al vele jaren ben ik bezig met vogels, waarvan de laatste vijftien jaar als actief lid van de IVN vogelwerkgroep Amstelveen. In mijn vijftiger jaren woonwijk kijk ik elk jaar weer met veel plezier naar de rondscherende gierzwaluwen, al moet ik bekennen dat ik toen ik er kwam wonen nog niet wist dat ik naar gierzwaluwen keek. In de loop van de tijd heb ik heel veel over deze en andere vogels geleerd. Mijn grootste hobby is toch wel de natuur, daar krijg ik nooit genoeg van. Daarom heb ik in 2009/2010 een cursus gevolgd, waardoor ik me sinds juni van dit jaar gediplomeerd IVN natuurgids mag noemen. Daarnaast doe ik vrijwilligerswerk bij Humanitas; ik help mensen om hun administratie op orde te krijgen. Binnen GBN hoop ik me als secretaris nuttig te kunnen maken.

Trudy du Chattel

Conceptverslag Algemene ledenvergadering 2010

Trudy du Chattel, secretaris

Verslag van de Algemene ledenvergadering 2010 op zaterdag 19 juni in het stroomhuis in Neerijnen.

Aanwezig: alle bestuursleden, inclusief de vandaag te benoemen personen en 22 leden (volgens presentielijst).

Afwezig: 9 leden (volgens lijst afmeldingen).

1. Opening en vaststellen van de agenda

De voorzitter Fred van Vliet opent de vergadering om 11.10u. Hij is blij met de opkomst. Er zijn geen aanvullingen of wijzigingen in de agenda voorgesteld.

2. Vaststellen conceptverslag ALV 2009

Er zijn geen op- en aanmerkingen. Het verslag wordt door de vergadering goedgekeurd met dank aan de verslaglegger, Marleen Andriessen.

3. Jaarverslag 2009

Er zijn geen op- en aanmerkingen. Het jaarverslag wordt derhalve goedgekeurd met dank aan de verslaglegger, Marleen Andriessen.

4. Financieel overzicht 2008 en 2009

Het financieel overzicht van 2008 kon op de vorige ALV niet worden goedgekeurd, omdat één van de leden van de kascommissie het nog niet voor akkoord had getekend. Inmiddels is dit wel gebeurd.

Fred van der Lelie, de vorige penningmeester, heeft het boekjaar 2009 nog afgerond. Hij geeft een toelichting op sommige posten in het financieel overzicht 2009. Er is veel contact geweest met de leden van de kascommissie.

Opmerking Rick Wortelboer: het doet hem genoeg dat de reserve niet verder is opgelopen; het geld is beter besteed.

5. Verslag kascommissie 2008 en 2009

De leden van de respectievelijke kascommissies hebben beide financiële jaarverslagen voor akkoord getekend. De vergadering verleent derhalve aan beide jaarverslagen décharge.

Gierzwaluwen bulletin 2010 - 2

6. Verkiezing kascommissie 2010

Hans Willemsen is aftredend kascommissielid. Tom Westeneng en Paul van Houten worden door de vergadering benoemd tot leden van de kascommissie. Rick Wortelboer is reserve kascommissielid.

Het nieuwe bestuur

foto: F. van der Lelie

7. Begroting 2011

Jaap Jonker licht de begroting voor 2011 toe.

Informatievoorziening en promotie: Extra geld ter beschikking voor het moderniseren van de bestaande brochures, ontwikkeling en onderhouden van de website, vertaling van webteksten naar het Engels, T-shirts, buttons, mokken.

Verenigings- en bestuurskosten: incl.symposia (nieuwe post). Tentoonstellingmateriaal: aankleding kraam en banner.

Materiaalontwikkeling: ontwikkeling geluidsapparatuur voor gebruik op gebouwen.

De vergadering keurt de begroting goed.

8. Bestuursmutaties

Begin 2010 heeft Jaap Jonker de functie van penningmeester overgenomen van Fred van der Lelie. Fred van Vliet heeft

ALV in het stroomhuis

foto: M. van der Lelie

aangegeven af te willen treden als voorzitter. Marleen Andriessen treedt statutair af als secretaris. Op voorstel van het bestuur wordt door de vergadering als nieuwe voorzitter benoemd Eline Lauret en als nieuwe secretaris Trudy du Chattel. Verder wordt Marleen Andriessen benoemd tot bestuurslid 'Vraagbaak en Advies' en Fred van Vliet tot bestuurslid 'Minicameraproject'.

De nieuwe voorzitter Eline Lauret bedankt Fred en Marleen voor hun jarenlange enorme inzet en toewijding. Ze is verheugd dat beide deel blijven uitmaken van het bestuur. Marleen ontvangt een prachtige bos bloemen en een kunstwerk. Fred houdt een en ander tegood tot de volgende bestuursvergadering.

9. Plannen van het bestuur

Zie de toelichting bij de begroting 2011. In samenspraak met

de leden wordt gebrainstormd over het zich presenteren van de vereniging door middel van voorlichtings- en promotiemateriaal. Aan de orde komen voor de kraam: een banner, vervanging van de oude foto's door foto's van recente projecten, posters in plaats van de borden. Promotiemateriaal: petjes, mokken, T-shirts, speldjes, stickers, naambordjes voor huizen waar gierzwaluwen broeden. Daarnaast kunnen we denken aan visitekaartjes of kaarten met uitleg voor gierzwaluwentellers. Een probleem is dat er weinig gelegenheid is om zich als vereniging te presenteren. De evenementen waar we in de komende tijd vertegenwoordigd zullen zijn is de VBN-ledendag op 26 september in Naturalis en de SOVON-dag op 27 november in Nijmegen. Leden zouden elkaar en het bestuur moeten tippen als zich een mogelijke gelegenheid voordoet om de vereniging te presenteren. Nieuwe doelgroepen aanboren is een goed idee, maar het huren van een kraam is bij vele evenementen erg duur. Onbemande uitstallingen leveren meestal weinig resultaat op.

Het is erg belangrijk om zich op symposia te presenteren door middel van een poster met informatie over de vereniging en haar werk.

Tot slot vraagt Marjo van der Lelie de aanwezigen om de redactie van het verenigingsblad op de hoogte te houden van activiteiten.

10. Rondvraag

Fred van der Lelie: aan nieuwe leden wordt sinds enige tijd gevraagd of ze het bulletin digitaal of in hardcopy willen ontvangen. Wat denken de aanwezige leden van deze keuzemogelijkheden? De vergadering spreekt zich in grote meerderheid uit voor het blijven ontvangen van de papieren versie van het bulletin.

Hannie Nilsen: (1) Gierzwaluwwerkgroep Oisterwijk wil graag informatie over de temperatuur onder geïsoleerde daken en de invloed daarvan op de broedresultaten. Ze vraagt het bestuur om TNO te verzoeken om onderzoekscapaciteit voor dit project ter beschikking te stellen. Ze wil een oproep in het bulletin plaatsen om andere leden te vragen om gegevens aan te leveren.

Hannie Nilsen: (2) Gierzwaluwwerkgroep Oisterwijk heeft een nieuwe folder. Hoe kan deze onder de aandacht van de leden worden gebracht? Tom Westeneng raadt haar aan een PDF-versie naar de secretaris te sturen. Deze kan dan ook op de website worden geplaatst.

Gerard van der Kaa: stelt voor om voor de volgende ALV leveranciers/bouwers van nestkasten uit te nodigen om hun assortiment toe te lichten en nieuwe ontwikkelingen onder de aandacht te brengen. Het bestuur neemt deze suggestie graag over.

Nico van Dam: in de laatste editie van het bulletin stond een negatief verhaal over woningcorporatie QuaWonen in Krimpen aan de IJssel. Hij heeft juist hele positieve ervaringen met deze woningcorporatie. Het bestuur adviseert hem om dit via het bulletin kenbaar te maken.

11. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering rond 12.30 uur.

Kasteel Waardenburg met nieuw dak foto: M. van der Lelie

Verlag middagprogramma Gierzwaluwdag 19 juni 2010

Marleen Andriessen

Na een door de vereniging aangeboden lunch begon het middagprogramma om 14.00 uur. De middag werd geopend door Eline Lauret, onze nieuwe voorzitter. Ze hoopt dat de lunch heeft gesmaakt en vertelt het e.e.a. over het Stroomhuis, namelijk dat het in 1951 werd gebouwd en diende voor de voorziening van stroom voor de regio. In 1980 werd het afgedankt maar het gebouw is gelukkig behouden gebleven en tot industrieel erfgoed bestempeld. Het wordt nu voor veel verschillende activiteiten gebruikt.

Eline meldt dat de gastspreker Jan van den Bosch van het Gelders Landschap zich heeft afgemeld na overleg met Eline en Marjos Mourmans en dat Marjos zowel de presentatie over het kasteel Waardenburg als de excursie er naar toe op zich zal nemen. Verder zegt ze dat ze zich strikt zal houden aan de tijden die vermeld staan in het programma. De middag is vol, de sprekers krijgen 5 minuten voor verstrijking van de tijd een seintje. Ze wenst iedereen veel plezier.

1. Rick Wortelboer: Gierzwaluwen bekeken. Resultaten van het GBN camera project.

Het aantal waarnemingen per uitgeleende camera loopt terug. Dit moet veranderen willen wij de gierzwaluw in de landelijke broedvogeltellingen vermeld zien worden.

Met grafieken en uitleg vertelt hij wat er uit de ingezonden waarnemingen is vast te stellen. Zijn verslag wordt aan de redactie van het bulletin aangeboden. Marjos Mourmans vraagt of er verschil in broedresultaten is tussen natuurlijke nesten en nestkasten. Rick zegt geen onderscheid gemaakt te hebben.

2. Jos Hoekstra: Geluidsunit dat gebruikt kan worden op gebouwen zonder aanwezige stroompunten.

De buurman van Jos, Fedde Bloemhof, is bezig met de ontwikkeling van een geluidsunit. Fedde zelf kon niet komen, Jos heeft met hem gepraat over dit onderwerp. Voor een geluidsunit zijn de volgende attributen nodig: tijdschakelaar, versterker en (tweeter) luidspreker, accu, een slimme lader, mp3 speler, versterker luidspreker ineen gevoed door een (oplosbaar) zonnescherm. De kosten bedragen ca. € 200. Bij productie van een groter aantal zal de prijs lager worden. Rick laat zijn soundmachine zien en zegt dat het gebruikt kan worden door leden om gierzwaluwen te lokken naar nieuwe hoge nestplaatsen. (Deze unit wordt door Jos Hoekstra mee naar huis genomen).

3. Wim de Bock: Antwerpse haven.

Na het drama van 2 jaar geleden is door de havenautoriteiten opdracht gegeven om 300 neststenen in de nieuwe loodsen aan te brengen. In groepen van 10. Dit jaar in april ging Wim de nesten controleren. De nesten zijn genummerd en er zijn wat silhouetten van gierzwaluwen aangebracht. Dit kan ook de vogels helpen hun nestingang te herkennen. Het bleek echter dat 50 tot 60 neststenen vol water stonden. De nesten zitten op het noordwesten. Er werden gaten gemaakt zodat het water kon weglopen. Ook werd de eigenaar gewaarschuwd dat er lekkage naar binnen toe was. Verder werden er 25 cm lange aluminium afdakjes boven de nesten aangebracht. Dit beschermt tegen regen. De eerste gierzwaluwen probeerden wanhopig tussen de kieren van de betonplaten te vliegen. Nu denkt Wim dat er misschien 10 neststenen bezet zijn. Eigenlijk had de eigenaar er met een boete van € 250 af kunnen komen. Hij weigerde de boete. Nu heeft hij in totaal zo'n € 25.000 moeten betalen voor het hele project.

4. Gerard van der Kaa: Google maps.

Helaas kan hij zijn verhaal niet laten zien; er is geen internet aanwezig. Gerard legt uit hoe je in eigen stad gierzwaluwnestplaatsen in kaart kunt brengen. Er zijn vragen of je wel wilt dat deze gegevens openbaar zijn. Dit kan ook negatieve effecten hebben. Volgens Gerard hoeft je ze niet openbaar te maken, je kunt ze ook alleen voor een selecte groep bestemmen.

Daar vliegen ze in!

foto: M. van der Lelie

5. Evert Pellenkoff:

Gierzwaluwsymposium in Berlijn.

Evert heeft al een verslag over dit symposium geschreven in het laatste bulletin. Hij laat nu foto's zien van de locatie en de deelnemers. Het programma was opgedeeld in 3 delen: verzorging van de gierzwaluw, nestkasten en onderzoek. Vastgesteld werd dat er geen ideale kasten zijn. Verder werd vastgesteld dat per regio en locatie een andere flora- en faunawet bestaat. Evert had o.a. onze wetten betreffende de gierzwaluw meegenomen en de bouwchecklist, opgesteld door Vogelbescherming in samenwerking met BAM bouwbedrijf. Deze checklist staat o.a. in een boek van Jip Louwe Kooijmans (Stadsvogels: bouwen, beleven en beschermen, ISBN 978 90 5210 775 2, NUR 435 en verkrijgbaar bij o.a. Vogelbescherming in Zeist). Ook Erich Kaiser uit Kronberg was aanwezig. De kolonie aan zijn huis bestaat nu uit 46 bezette nesten.

Verder was er een quiz over gierzwaluwtorens. Dit alles werd in gang gezet doordat in Riem-München een gierzwaluwtil was aangebracht om de verdreven gierzwaluwen weer een nestplaats aan te bieden. Door het slopen van een tribune was er geen plaats meer voor gierzwaluwen. De til werd kort nadat geluid werd afgespeeld, gevonden en in gebruik genomen door gierzwaluwen en vleermuizen. GBN zette de foto's op haar website. Nu zijn er plannen om bij de Olympische Spelen in Londen een gierzwaluwtoer aan te brengen. Verschillende schetsen werden getoond en iedereen mocht kiezen. Evert laat schetsen zien die hij zelf heeft gemaakt. De originele tekeningen waren niet beschikbaar. We zijn benieuwd of het werkelijk

zal worden uitgevoerd.

Voortzetting programma na de pauze

6. Marjos Mourmans: Kasteel Waardenburg.

In haar presentatie laat Marjos zien hoe zij er in geslaagd is de misschien wel meer dan 100 broedparen te redden door nieuwe nestgelegenheid aan te bieden bij een totale renovatie van het kasteel. Het kasteel is uit 1621. Een eerste renovatie vond plaats in 1956, in 1975 kwam het kasteel in handen van Gelderse kastelen.

In 2007 werd Marjos gewaarschuwd dat er weer een renovatie zou gaan plaatsvinden en dat hierbij wel eens de vele gierzwaluwen het onderspit zouden kunnen delven. Door haar tussenkomst en haar assistenten en een bijdrage van € 71.000 van de Gelderse donateurs konden 123 nesten worden gerealiseerd. Het jaar daarop werden 68 door gierzwaluwen bezette nesten gevonden.

Om 16 uur start de excursie naar het kasteel. We wandelen door het bos en langs weilanden naar het kasteel. Het ligt er mooi bij. De invlieggaten zijn nauwelijks te zien, precies wat gierzwaluwen graag willen. We lopen om het kasteel heen naar de 'binnenplaats' en zien op verschillende plekken gierzwaluwen in en uit vliegen. Niet veel maar dat komt waarschijnlijk van-

wege het koele weer (14 graden). Er wordt nagepraat en we wandelen rustig weer terug naar het Stroomhuis. Marjos wordt daar hartelijk bedankt voor haar bijdrage aan deze succesvolle Gierzwaluwdag 2010.

Er wordt op de parkeerplaats nog afscheid genomen van elkaar, men wenst elkaar een goede reis en tot het volgende jaar in Essen, België.

Hier zal in 2011 de landelijke GBN-dag in Essen, België zijn.

Foto: W. de Bock

Verslag extra Gierzwaluwdag 9 oktober 2010 in Amersfoort

Hanny Nilsen

Een gierzwaluwdag in oktober? Kenners weten dat onze gierzwaluwen dan al lang naar Afrika vertrokken zijn, de enkeling die we nu nog zien zijn waarschijnlijk Scandinavische familieleden op weg naar het zuiden. Maar juist omdat onze vogels vertrokken zijn is er nu weer tijd om met elkaar informatie uit te wisselen; in die drie hectische zomermaanden zijn de meeste van ons drukdoende met inventariseren.

En dus verzamelt zich in Amersfoort een groepje van 15 enthousiastelingen uit heel Nederland. Koffie, taart en een film die ons een kijkje gunt in de nestkasten in Oxford... meer is er niet nodig om in de goede stemming te komen. Want het is iedere keer weer even boeiend het gierzwaluwgedrag gade te slaan. Maar de film lokt ook vragen en opmerkingen uit en daarmee is de trend voor de dag gezet. Want dat is het voordeel van een kleine groep: een agenda is niet nodig, allerlei onderwerpen komen aan bod. Het gesprek gaat van technische kwesties zoals het gebruik van meerdere camera's naar ethische onderwerpen zoals wat te vinden van gebruik van geolocators. Van praktische zaken zoals wat je een gevonden gierzwaluw te eten geeft naar gefilosofeer over het al dan niet in leven houden van deze vondelingen. En van problemen bij contacten met de bouwwereld naar de verschillende materialen en lijmsorten

Interessante wetenswaardigheden

foto: M. Hoekstra

om kasten te maken. Tegelijkertijd worden op de achtergrond recepten voor hartige taarten uitgewisseld. Kortom, voor elk wat wils.

Het zou te ver voeren hier alle punten uitvoerig te beschrijven maar in het kort volgen hier de belangrijkste items.

In Oisterwijk is een gevonden gierzwaluw in een ander nest geplaatst (zie artikel elders in dit blad). Met behulp van de camera's kon men goed zien dat ook dit jong door de oudervogels gevoerd werd. Kaiser schijnt dit ook te doen. Het gebeurt ook dat hij bij een nest van 4 één van de jongen in een nestje van 2 plaatst. Dit alles leidt tot een discussie over de opvang van gierzwaluwen en over het feit dat we zo weinig weten over de gierzwaluwen nadat ze uitgevlogen zijn. Verloopt de rui goed? Welke gevolgen heeft een verzwakt exemplaar voor de populatie? Heeft de vogel problemen met een gevarieerd insectendieet na hoofdzakelijk meelwormen in de groeiperiode?

Ook in Afrika zijn er problemen. China koopt daar grote

landbouwarealen op, waar volop gebruik gemaakt wordt van pesticiden, zoals DDT en parathion, waardoor de hoeveelheid insecten drastisch daalt. Dat dit gevolgen heeft voor de gierzwaluw is duidelijk.

Momenteel zijn enkele gierzwaluwen uitgerust met een geolocator, een kleine chip met een zonnecollector. Hiermee wordt de lichtintensiteit gemeten waardoor een plaatsbepaling kan worden gedaan. De geolocators wegen slechts 0,8 gram, daardoor zijn de mogelijkheden beperkt. Ook is voor het gebruik van geolocators verstoring in het nest noodzakelijk. De vereniging houdt een kritische vinger aan de pols.

Zowel in Nijmegen als in Helmond is er vooral op het gebied gierzwaluwhuisvesting veel bereikt waarbij tevens informatie verstrekt is aan de bewoners van de wooncomplexen.

Uiteraard komt ook het gebruik van camera's aan bod.

Hierdoor wordt steeds nieuwe informatie verkregen (bijv. over gierzwaluwen die nadat beide jongen dood zijn gegaan vervolgens hun nest verder af gaan bouwen) en worden mythes ontzenuwd (in geen enkele kast is gezien dat adulte vogels tijdens slecht-weerperiodes langere tijd weg zijn). We kunnen zo zelfs een kijkje nemen in een natuurlijke broedplaats.

Verder nog een deel korte weetjes:

- in horizontale vlucht is de gierzwaluw de snelste vogel met 110 km/uur. Bij een achtervolging ligt deze snelheid nog iets hoger,
- 'Devil birds' van Bromhall is te koop bij AbeBooks.com,
- de oudste bekende gierzwaluw is maar liefst 28 jaar en 11 maanden oud geworden. Hij was geringd in New Orleans in 1967. Met een gemiddelde snelheid van 25 km per uur zou dit neerkomen op 6.000.000 km vliegen.

Tot slot eindigen we met een mooie, zeer uitgebreide powerpoint-presentatie boordevol weetjes over de gierzwaluw.

Jos en Monique worden bedankt voor de gastvrijheid. Het was een gezellige en zinvolle dag, waar we weer wat wijzer van zijn geworden. Maar waarop ook weer vele nieuwe vragen gesteld zijn die nog op een antwoord wachten. Een goede motivatie om door te gaan met inventariseren en het verzamelen van (camera)gegevens.

Eerste verslag broedseizoen 2010 van het cameraproject

Fred van Vliet

(Op basis van de tot nu toe aangeleverde gegevens van cameraposten)

Inleiding. Het minicameraproject is eigenlijk de basis van het bestaan van GBN. Na de afscheiding van "Stichting Gierzwaluwenwerkgroep-Nederland" in 2002 omdat een groot deel van de leden hiervan vond dat het openen van nestkasten om te ringen te veel verstoring is, is als tegenwicht het minicameraproject gestart. Hiervoor werd subsidie ontvangen van het Prins Bernhard Cultuurfonds en minicamera's aangeschaft. In 2003 werd met SOVON afgesproken dat als er van minimaal 50 cameraposten gegevens ontvangen werden er dan geen ringgegevens meer nodig zouden zijn. Helaas is dit nooit op papier toegezegd. Buiten de vereniging blijft de mening dat het nodig is om te ringen. En sinds kort het voorzien van een minirugpakketje om de vogel per satelliet te volgen, waardoor men meer inzicht krijgt over de trekwegen en waar de vogels in

de winterperiode naar toe trekken.

Onze vereniging heeft deze versturende activiteiten uitgesloten door artikel 3.2 van haar statuten waarin staat dat "Allen die lid zijn van de vereniging dienen zich te allen tijde te onthouden van handelingen of het verlenen van medewerking aan handelingen die het belang van de individuele gierzwaluw kunnen schaden zoals vangen van gierzwaluwen voor ringonderzoek of wetenschappelijke doeleinden en het verstoren van broedvogels op de nesten ten behoeve van onderzoek". In de koptekst van het briefpapier onderstreept de vereniging dit met de tekst "GBN zet zich in voor de bescherming van gierzwaluwen en onderscheidt zich hierbij door het zonder

Waar blijft het eten

foto: H. Post

verstoren monitoren van de broedende vogels met camera's". Vanaf 2002 werd langzamerhand een steeds groter bestand aan cameraprojecten opgebouwd, tot 53 adressen in 2010 (soms met meerdere cameraposten). De gegevens van de cameraposten uit vorige jaren zijn door Rick Wortelboer verzameld en aan SOVON overhandigd. Hiermee kan zij meer uitspraken doen over de gierzwaluw omdat er over onze beschermeling een hopeloos tekort aan gegevens is. Rick maakt momenteel een afsluitend verslag van de eerste 8 jaren. Dit verslag zal in de voorjaars GierzwaluwenBulletin van 2011 geplaatst worden.

Ik heb het project van hem overgenomen. Tijdens de afgelopen ALV is dit bekend gemaakt. Omdat het verzamelen van de gegevens een moeilijke zaak blijft heb ik dit voorjaar naar elk adres een kaart met gegevens toegezonden die men kan invullen en retourneren. Ook kan men via de website de gegevens invoeren. Ik probeer zoveel mogelijk gegevens van het afgelopen seizoen te verkrijgen en maak een eerste verslag dat in het najaars-Gierzwaluwen Bulletin wordt geplaatst. Dit omdat het anders een zaak van uitstellen wordt. Ook al is dit verslag niet geheel compleet, dan is het toch goed om te laten zien dat er ook wat gedaan wordt met jouw waarnemingen. Mogelijk stimuleert het ook degene die hun gegevens nog niet hebben aangeleverd dat alsnog te doen. Het verslag wordt alleen maar waardevoller, wanneer er meer gegevens bij komen. Met de gegevens die uiteindelijk worden verkregen kan het verslag gemaakt worden voor het mei-nummer en voor de ALV. Daarmee zijn de gegevens beschikbaar voor hen die deze verder willen uitwerken. Dit eerste verslag zal dus nog bijgeschaafd worden op basis meer gegevens. Schroom vooral niet om te reageren op dit verslag, zodat het in het definitieve verslag juist kan geïnterpreteren. Ook als je geen cameraproject hebt maar wel vragen, gaarne even de vragen mailen naar: onderzoek@gierzwaluwbescherming.nl

Gierzwaluwen bulletin 2010 - 2

Een aantal nu bekende gegevens:

- 1 november 2011 is van de 53 adressen door ca 34% gereageerd en zijn van 18 adressen en 23 projecten gegevens ontvangen.
- 12 adressen gebruikten de nestkaart, 2 adressen voerden in via de GBN-website en 4 websites werden door mij geraadpleegd.
- Op 28 april kwam het vroegste vogelpaar aan bij Arie Noteboom in Mijdrecht.
- Bij Ad van Uchelen in Mijdrecht, Martin Albers in Denekamp en Hans Willemse in Haarlem kwam de eerste vogel aan op 28 april.
- Op 23 mei kwam de laatste eerste vogel aan bij Henk Post in Julianadorp. Hij had ook de laatste 2^e vogel op 26 mei.
- Op 19 mei werd het allereerste 1^e ei gelegd bij Jan Groot in Hoorn.
- Op 10 juni had Henk Post in Julianadorp het laatste eerste ei.
- Op 10 juni kwam het allereerste jong uit het ei bij Gerhard Dirks in Beverwijk, Hans Willemse in Haarlem en Ad van Uggelen in Mijdrecht.
- Het laatste eerste jong kwam uit het ei bij Henk Post in Julianadorp op 1 juli.
- Op 20 juli vlogen zowel jong 1 als jong 2 uit bij Noortje Stumpel in Bolsward.
- Het laatste jong vloog uit bij Henk Post in Julianadorp op 12 augustus.
- 20 van de 23 projecten leverde jongen op. 17 projecten met 2 uitgevlogen jongen en 3 project met 3 uitgevlogen jongen.
- Totaal vlogen 41 jongen uit, 6 vogels overleden voor het uitvliegen.
- 3 adressen gaven aan de indruk te hebben dat het dit jaar minder is met het aantal aanwezige gierzwaluwen. 1 Adres vindt dat het al jaren steeds minder wordt met de aanwezige gierzwaluwen in het broedseizoen.
- Bij Frans Collet in Wateringen kropen de eerste 2 jongen op 18 juni uit het ei. Vanaf 19 juni voerde 1 ouder. Frans vermoedt dat de andere oudervogel is omgekomen. Op 22 juni stierf 1 jong, maar de overgebleven ouder zag kans om de nog aanwezige 2 jongen vliegvlug te krijgen.

Zie verder ook de opmerkingen aan de rechterkant van de matrix met gegevens (zie pagina 8).

Ik bedank hierbij degene die hun gegevens ter beschikking hebben gesteld en ben benieuwd naar uw reacties op deze eerste gegevens van het broedseizoen 2010. Aan hen die de gegevens nog niet hebben aangeleverd, gaarne een mail naar: onderzoek@gierzwaluwbescherming.nl

Welke kant is Afrika?

foto: H. Post

Naam	Plaats	1 ^e vogel arriveert	2 ^e vogel arriveert	1 ^e ei (aantal eieren)	1 ^e jong uit ei (aantal jongen)	1 ^e jong vliegt uit	2 ^e en 3 ^e jong vliegt uit	Aantal jongen uitgevlogen	bijzonderheid
Harrie van Berkel	Tilburg	2-mei	?	?	?	8-aug	10-aug	2	http://home.kpn.nl/h.berkel/
Ad en Liesbeth Kolsters	Oirschot	29-apr	29-apr	22 mei (3) - 7 juli (2)	12 juni (3) - /	/ - /	/ - /	0 (3 ♀)	Nest overgenomen door ander paar die late legsel niet afmaakten
Eline Lauret	Nijmegen	30-apr	17-mei	8 juni (2)	27 juni (2)	9 aug.	10-aug	2	Nest in spouw. Gegevens met mooie kaart
Tim Timmermans	Nijmegen?	29-apr	29-apr	Geen nestactiviteiten na gevecht met 3 ^e vogel op 10-5				0	Nestkast op nok huis
Frans Collet	Wateringen	12-mei	17-mei	26 mei (3)	18 juni (3)	31-jul	6 aug.	2 (+1 ♀)	Vanaf 19 juni 1 ouder voert! Ander ♀
Rob Willebeek 1	Doorn	1-mei	8-mei	14 juni ? (2)	24 juni (piepgeluid)	3 aug.	?	2	2 ^e ei 21 juni (opm. Fred, 1 ^e ei moet ca 10 dagen vroeger zijn gelegd !)
-----,----- 2	-----,-----	9-mei	20-mei	?	20-jun	29-jul	29-jul	2	1 ^e jong vliegt uit en is 's avonds weer terug
-----,----- 3	-----,-----	?	?	?	?	3 aug.	4-aug	2	Eerst koolmezenpaar! Jong kwam terug.
Rick Wortelboer	De Bilt	30-apr	8-mei	22 mei (2)	12 juni (2)	22-jul	25-jul	2	12 mei oude partner terug, gevolg vechten tot de volgende ochtend
G.C Redeker 1	Wolfheze	10-mei	22-mei	27 mei (3)	17 juni (3)	27-jul	28-jul	2 (+1 ♀)	3 ^e jong snel dood, niet teruggevonden
-----,----- 2	-----,-----	?	4-mei	22 mei (2)	12 juni (2)	24-jul	25-jul	2	Nestkast type Zeist
Arie noteboom	Mijdrecht	28-apr	28-apr	21 mei (3)	12 juni (3)	?	op 18 aug leeg	3	Gestopt met cameraproject
Ad van Uchelen 1	Mijdrecht	28-apr	30-apr	22 mei (3)	10 juni (3)	21-jul	23 en 26 juli	3	http://home.hccnet.nl/a.a.van.uchelen/index.html
-----,----- 2	-----,-----	30-apr	30-apr	29 mei (2)	18 juni (2)	29-jul	29-jul	2	-----,-----
Martin Albers	Denekamp	28-apr	7-mei	22 mei (3)	11 juni (3)	22-jul	23 en 26 juli	3	http://members.home.nl/martin.albers/gierzwaluw/gierzwaluw.htm
Hans Willemse	Haarlem	28-apr	1-mei	?	10 juni (2)	23-jul	23-jul	2	www.gierzwaluwkolonieregulierstraathaarlem.nl/
Alphons vogel	Oudekerk a/d Amstel	Er heeft alleen een mus (wel een rode lijstsoort! F.) in de kast geslapen						0	Wel overvliegers
Gerhard Dirks	Beverwijk	29-apr	29-apr	20 mei (3)	10 juni (2)	22-jul	23-jul	2	Invlieggat in hoekpan
Jan Groot	Hoorn	30-apr	10-mei	19 mei (3)	18 juni (2)	29-jul	29-jul	2	1 ^e ei 20 mei weg 2 ^e en 3 ^e ei 27- en 29 mei
Henk Post zuid	Julianadorp	23-mei	26-mei	10 juni (2)	1 juli (2)	9 aug.	12-aug	2	Nest op het zuiden met koelluikje in dak
-----,----- noord	-----,-----	21-mei	21-mei	Nest buiten bereik camera, op 10 juli 1 jong ca 4 dagen oud?				0 (1 ♀)	Legsel mislukt
Gery Posch	Den Helder	29-apr	11-mei	24 mei (2)	16 juni (2)	1 aug.	1-aug	2	9 juli 2 juv worden gevoerd, 20 gz'n boven het huis
Noortje Stumpel	Bolsward	1-mei	20-mei	?	15 juni (2)	20-jul	20-jul	2	Eieren onzichtbaar door nestrand
18 adressen- 23 projec	Vroegste d.d.	28-apr	28-apr	19-mei	10-jun	20-jul	20-jul	Totaal 41 juv.	

REGIONIEUWS

Foto: Saskia Berdenis van Berlekom

Amersfoort, CNME Schothorst afgebrand

In de vroege ochtend van 7 september heeft een brand het Centrum voor Natuur en Milieu Educatie Landgoed Schothorst in de as gelegd. De brand sloeg onder de rietenkap en het pand was niet meer te redden. De hele inventaris is verloren gegaan. Gierzwaluwbescherming heeft dit Natuurcentrum, met veel plezier, 3x gebruikt voor haar landelijke verenigingsdag. In 2005 hebben we daar ons 1ste lustrum gevierd. De medewerkers en vrijwilligers zijn inmiddels weer aan het werk. Een grote bouwkeet staat op het Landgoed. We gaan ervan uit dat op deze plaats weer een CNME opgebouwd wordt.

Marjo van der Lelie

Betere tijden:
GBN-dag 2005

Foto: F. v. Vliet

Aerdst

Ik neem regelmatig waar dat 's avonds laat als het al behoorlijk schemerig is er een gierzwaluw naar het nest komt. Als je dan in de buurt van het nest bent hoor je een zoeff... wat gekrabbel bij het binnengaan van het nest en de jongen die reageren met gepiep. Dit is het geval bij beide nesten. Zo rond de langste dag is dit nog ver na 22.30 uur. Ik zie ze hierna niet meer alsnog uitvliegen dus ik ga er vanuit dat ze op het nest blijven. Dan het punt dat de nog niet broedende vogels al nestgelegenheid voor de toekomst zoeken. Op vrijdag 3 juli vlogen er een paar gierzwaluwen steeds in de buurt van de huidige nesten alsof ze probeerden door de opening in het nest te komen. Soms bleven ze even aan de muur of de dakrand hangen dan weer vlogen ze onder de dakrand vlak naast de huidige nesten. Het leek wel of ze een nestgelegenheid zochten.

Het was die dag bij ons 35 graden dus ik dacht in eerste instantie dat ze het nest wilden

koelen door er steeds in de buurt te fladderen. Het was heel bijzonder om te zien. Je vraagt je toch steeds af: wat doen ze nu weer.

Voor de aardigheid heb ik een foto van het achterhuis bijgevoegd. De gierzwaluwnesten zitten aan de hoeken onder de eerste rij pannen. Als je goed kijkt zie je net onder het dak

twee muurankers en hier zitten de nesten.

Aardig om te melden is dat dit dak helemaal niet zo hoog is (minder dan 4 meter schat ik in) en dat de zwaluwen als ze uit het nest komen maar net de grond niet raken en halsbrekende toeren moeten maken om tussen huis en schuur weg te kunnen vliegen. Het grote voordeel van deze situatie is dat ik de vogels van heel dicht bij kan volgen. Ik zie ze een enkele keer met hun

Nesten bij muurankers
Foto: J de Ruiter

kopje over de rand van het nest kijken. Ik hou er zelfs rekening mee dat tijdens het gierzwaluwseizoen de auto niet in de weg staat in hun vliegroete. Alleen de echte gierzwaluwvriend zal dit begrijpen.

Ik geniet heel erg van de vogels vooral als ze met een groepje met hoge snelheid langs het huis gieren wat dan weer beantwoord wordt door degenen die het nest bevolken. Jarenlang was dit een groepje van 4 soms 5 zwaluwen. Dit jaar waren het er vaak een stuk of 6 en een keer zelfs een groepje van 9 stuks die langs het huis scheurden. Het gaat dus goed met 'mijn' groepje gierzwaluwen.

Jan de Ruiter

Havelte en Uffelte, eindelijk succes

Als vogelbeschermmer heb je soms het gevoel vaker te maken te hebben met teleurstellingen dan met successen. Omdat we dit voorjaar met de gierzwaluwen plots mooie ervaringen hebben, richt ik me even tot u.

Even voorstellen: ik ben Fred v. Vemden. Na 37 jaar geen voorzitter meer, maar nu bestuurslid van de Vogelwacht Uffelte e.o. (Zuidwest-Drenthe). We hebben actieve werkgroepen die zich inzetten voor o.a. kerk- en steenuilen, weidevogels, broedvogelinventarisatie en zwaluwen.

De laatste werkgroep heeft in 2005 door een actie 50 speciale dakpannen op de Havelter kerk kunnen laten aanbrengen. Helaas is hier nog geen duidelijk succes, ondanks geluidswaarschuwing om ze te lokken. In 2007 hebben we weer een actie gehouden voor het plaatsen van 35 speciale kasten aan enkele woningen in Uffelte. Sindsdien hadden we nog geen succes kunnen vaststellen, hoewel een aantal paren onder de gevelpannen heeft gebroed. Pas afgelopen jaar troffen we in 1 kast een nestje aan en krijg je dus hoop.

Nu lijkt het hek van de dam, want tijdens enkele dagen posten nabij de kasten, hebben we al in 6 ervan de zwaluwen naar binnen zien schieten. Ook jongen zien we voor de invliegopening. Wat een schitterende ervaring. Ook de betrokken bewoners melden me al waarnemingen van binnenvliegende gierzwaluwen en ze nemen regelmatig grote groepen van ca. 30 exemplaren waar, die tussen de huizen door vliegen.

We zullen na de zomer de meeste kasten kunnen controleren om een nest vast te stellen. Enkele kunnen we zonder hoogwerker helaas niet bereiken.

Ik denk dat het landelijke bestuur ook wel blij zal zijn met berichten als deze.

Als ik in oktober een lezing over zwaluwbescherming verzorg, heb ik dus een boeiende en positieve ervaring te vertellen.

Fred van Vemden

Foto: F. van Vemden

Oisterwijk, gierzwaluw of spreeuw

In de afgelopen twee jaar hebben wij als gierzwaluwwerkgroep herhaaldelijk vragen gekregen die betrekking hadden op spreeuwen in gierzwaluwkasten. Een leuk gezellig musje vinden veel mensen niet zo erg, maar een brutale spreeuw... nee, daar hangen de mensen geen kast voor op. De creatieve oplossingen zijn gevarieerd: van bakstenen tot schuursponsje. Ook worden soms de invliegopeningen kleiner gemaakt door er een latje voor te spijkeren.

Nog niet zo lang geleden was ik op een locatie waar dit ook was gebeurd, een ruime (ronde) invliegopening was met behulp van een houten plaatje in de vorm van een halve maan, kleiner gemaakt. Er is de afgelopen jaren in deze kasten volop gebroed (de plaatjes zitten

er al vele jaren) en ook dit jaar vlogen de gierzwaluwen in en uit. Te oordelen naar de sporen zijn er ook een aantal geslaagde broedgevallen geweest.

In één kast echter vonden we een koppeltje dode gierzwaluwen met twee eitjes. De

Het gaat niet altijd goed foto's: H. Nilsen

ene gierzwaluw lag dood in de kast, de andere zat vast in de invliegopening en heeft zich ondanks verwoede pogingen niet los kunnen maken waarna beiden doodgehongerd zijn.

We kunnen er wel over speculeren wat er precies gebeurd is

maar dat is toch niet te achterhalen. Het belangrijkste is dat dit niet opnieuw gebeurt.

Dus zorg ervoor dat de invliegopening ruim genoeg is, zeker als het in- en uitvliegen onder een vreemde hoek plaats moet vinden, maak eventuele plaatjes zeer zorgvuldig vast en controleer dit ieder jaar en houdt, indien mogelijk, ook de invliegopening in de gaten tijdens het broedseizoen. Beter een gezond koppeltje kwetterende spreeuwen dan een paartje gierzwaluwen op deze manier te moeten vinden.

Hannie Nilsen

Dordrecht, een weggedreven nestkast

In Dordrecht zit een grote gierzwaluwkolonie, vooral in het oude stadsgedeelte waar wij wonen. Als recent lid van de vereniging wil ik natuurlijk gierzwaluwen ondersteunen en, zo mogelijk, een nestruimte bieden.

Fred van der Lelie heeft een prachtige kast voor mij gemaakt met plaats voor vijf gierzwaluw gezinnen. Deze kast heb ik met stevige haken en stevige ogen aan de buitenmuur van mijn huis opgehangen. De muur grenst aan de oever van de rivier de Oude Maas. Er is dus een prachtige vrije aanliegroute voor de gierzwaluwen. Het leek Fred en mij een geschikte plek voor de kast. Om ze te lokken kreeg ik een cd met gierzwaluwgeluid. Niet lang na het ophangen van de kast ben ik week op vakantie naar Frankrijk gegaan. De buurvrouw wilde, tijdens mijn afwezigheid, de cd met geluid afspelen. Wij hadden in Frankrijk de hele week heel slecht weer het sneeuwde zelfs begin mei. In Nederland was het niet veel beter. Storm en regen. Het geluid heeft niet aangestaan want de gierzwaluwen waren er niet. Toen we thuis kwamen ontdekten we dat de kast verdwenen was. De storm had er voor gezorgd dat de prachtige door Fred gebouwde kast over de haken heen van de muur was geblazen. De kast was twaalf meter lager in het water terecht gekomen.

De kast was gemaakt van het lichte cederhout en is ongetwijfeld weggedreven. De buurvrouw heeft niets van deze verdwijning gemerkt. Het leermoment van dit verhaal is: hang je kasten op een windgevoelige plek niet aan haken maar schroef ze stevig vast aan de muur. Dit zal ik zeker in de toekomst doen.

Paul van Houten

Bij de nieuwe familie foto: H. Post

spreeuwennestkast in de boom bij twee andere jongen te leggen.

Probleem was na een blik in de nestkast dat deze twee jongen minstens ongeveer 2 weken ouder waren. Toch maar op goed geluk het jong erbij gedaan en op 7 juli voor het eerst weer gekeken en het zag er goed uit.

Ook controles gehouden op 13 juli en 21 juli. Op 21 juli zat het al groot geworden jong in zijn eentje in de kast en de pleegouders bleven doorgaan met voeren. De twee oudere jonge gierzwaluwen hadden de nestkast intussen op 19 en 20 juli verlaten.

Daarna nog een aantal keren wat vaker gecontroleerd en hoewel ik mijn twijfels had over de conditie van de vleugels, is het jong op 3 augustus ochtends gezond en wel uitgevlogen. Dus 16 dagen langer hebben de ouders van de twee eerder uitgevlogen jong dit jong nog doorgevoerd.

Op onderstaande foto het jong tijdens het verblijf in het pleeggezin.

Henk Post

Breezand, er gaat wel eens wat mis

Bij Gierzwaluwen gaat er vaak wel eens iets mis zoals jongen die soms op straat, in de dakgoot en of andere plaatsen worden gevonden tijdens het broedseizoen.

Een van de oorzaken denk ik is dat de jongen aan de wandel gaan onder het dak, bij mij heb ik dat gezien bij extreme warmte bijvoorbeeld.

Bij de familie Keppel in Breezand lag er op 2 juli ochtends een jonge gierzwaluw in de dakgoot. Het jong was minimaal 14 dagen oud. Omdat Cor maar liefst 14 nesten op het dak van zijn huis, in spouwmuren en in nestkasten in een boom heeft, was de gemakkelijkste oplossing om de jonge gierzwaluw in een

Pleeggezin gezocht!

foto: H. Post

Plannen van Aanpak in Gouda en Oisterwijk

De redactie heeft van de 'Gierzwaluwgroep' van de werkgroep Stadsnatuur Gouda, die is aangesloten bij Milieudefensie en KNNV, een specifiek plan van aanpak, gericht op de gierzwaluwhuisvesting ontvangen. Ook de gierzwaluwwerkgroep Oisterwijk heeft zo'n plan naar ons opgestuurd. Omdat de plannen nogal uitgebreid zijn om in het Bulletin te plaatsen, vraagt de redactie deze plannen voor geïnteresseerden op de verenigingswebsite te plaatsen. Wilt u deze plannen via de mail toegestuurd krijgen, laat dat de redactie dan weten.

Zeewolde, metamorfose project

Bijgaand stuur ik u foto's van mijn metamorfose-project van zwaluwkasten model Zeist. Deze kasten hangen al 5 jaar onder de dakgoot van ons huis in Zeewolde. Vorig jaar heb ik als experiment na het zien van de site van Rick Wortelboer drie kasten naast elkaar voorzien van een plaat met baksteeneffect. Een straat achter ons herbergt ruim 20 natuurlijke nesten, naast de regenpijpen en tussen muur en dakgoot. Het observeren daarvan leerde mij dat de zwaluwen vlak langs de muur omhoog vliegen om hun nest te bereiken... logisch dat een witte kast ze helemaal niets zegt. Wel kwamen ze nieuwsgierig naar beneden als ik de lokgeluiden liet horen rondom de

De geupgrade Zeister kast foto: E. Sleutel

kasten.

Na de aanpassing van vorig jaar heeft met succes een paartje genesteld in de meest linkse (kast) opening. Ik heb ook toen lokgeluiden gebruikt.

Aangemoedigd door dit resultaat heb ik onlangs de resterende kasten (6 stuks) eveneens allemaal afzonderlijk voorzien van een "baksteenlaagje". Twee daarvan zijn voorzien van een roostertje om de lokgeluiden door te laten. Vier van deze kasten zijn langs dezelfde muur geplaatst als die van vorig jaar, alleen richting de voorkant van het huis. De overige twee zijn aan de voorgevel geplaatst, de oostzijde, zie onderstaande foto. Vol verwachting klopt ons hart, het zou toch prachtig zijn als we nog meer gegadigden een plek kunnen bieden!

Ellis Steutel

Oisterwijk, gierzwaluwvondeling

Als gierzwaluwwerkgroep beginnen we in Oisterwijk bekend te worden en dat heeft ook tot gevolg dat er gevonden (jonge, onvolgroeide) gierzwaluwen bij ons gebracht worden. Ieder jaar worden er, zeker met erg warm weer, gierzwaluwen gevonden die vanwege de hitte uit hun nest zijn gekropen.

Vaak vallen ze te pletter of dienen ze als katten- of vogelvoer, soms worden ze gevonden en naar ons gebracht.

De eerste gierzwaluw die we dit jaar kregen woog slechts 18 gram en ging dezelfde dag nog dood. Maar het bleef niet bij dat ene jong en iedere keer was het een dilemma: wat doen we ermee? Je mag gierzwaluwen niet in huis hebben, niet vervoeren en bovendien: bewijs je ze een dienst door ze in leven te houden? En is het zinvol 120 km te rijden om één gierzwaluw naar Roosendaal te brengen. Allemaal vragen waar wij nog geen antwoord op hebben. Met zorgvuldige verzorging en uitgekiend eten kun je ze wel in leven houden maar er zijn ook allerlei theorieën over opgevangen gierzwaluwen die daarna in de rui geen volwaardige slagpennen zouden ontwikkelen. Wij hebben geen bewijs gezien, noch voor het ene noch voor het ander. Dus voorlopig proberen wij ze in leven te houden, je kunt ook bijna niet anders als je zo'n vogeltje in je handen krijgt.

Toen er weer 2 gierzwaluwen uit Tilburg gebracht werden hebben we de vogels naar Roosendaal gebracht.

Bij terugkomst uit Roosendaal was er echter een 4^e gierzwaluw uit Tilburg gebracht, een koppig, eigenwijs exemplaar: hij at meelwormen en verder niets. De vleugels van dit jong groeiden als kool, binnen enkele dagen staken de punten voorbij de staartpunt, maar de twijfel of onze aanpak wel goed genoeg was bleef.

Vandaar dat we besloten hebben dit jong in een nestkast in

Gierzwaluwen bulletin 2010 - 2

de Joanneskerk in een nestje te plaatsen. Dankzij de camera's wisten we al dat de jongen in deze kast ongeveer even oud waren, en bovendien was er in een nestje van drie een jong doodgegaan. Ook de weersvoorspellingen waren goed, zodat het ouderpaar niet al teveel moeite zou moeten doen om ze alle drie groot te brengen. Van eerdere ervaringen wisten we bovendien dat die kleintjes rustig bij elkaar geplaatst kunnen worden.

Via de camera hebben we gewacht tot de oudervogels de broedplaats verlieten en na een flinke klim op wiebelige, steile ladders konden we de gierzwaluw, voorzien van een merkje op voorhoofd en staart, in de kast plaatsen. Daarna snel naar beneden. Zouden de jongen elkaar accepteren en zou 'onze' vogel ook gevoerd worden.

Aanvankelijk zag het er zelfs naar uit dat onze gierzwaluw een maatje te groot was voor zijn nieuwe nestgenootjes. Na 10 minuten zat hij midden in het nestje terwijl de andere twee meer naar de uitgang waren opgeschoven. Maar dat bleek tactiek want even later kwam de volwassen vogel binnen met voer, en dan biedt een plaatsje vooraan waarschijnlijk de beste kansen op eten.

We hebben nog heel wat uurtjes zitten kijken en het zag er naar uit dat het allemaal goed zou gaan. De jonge vogels leken elkaar te accepteren, en ze werden alle drie van voer voorzien. Gerard en ik hebben nog wat uurtjes zitten kijken en het zag er naar uit dat het allemaal goed zou gaan. De jonge vogels accepteerden elkaar en werden alledrie van voer voorzien.

Ook vertoonden ze duidelijk sociaal gedrag naar elkaar toe, tenminste zo interpreteerden wij het. Een soort liefkozend pikken en rechtstrijken van de veertjes en het dicht tegen elkaar aanzitten.

De vondeling

foto: H. Nilsen

Afgewisseld met

iets dat op voeren leek: het ene jong spert de bek wijd open, de andere jonge vogel verdwijnt met zijn hele koppie in de bek. De betekenis hiervan is ons niet duidelijk.

Wat we ook duidelijk te zien kregen was het trainen van de vleugels door de vleugels te spreiden, de staart in de lucht te steken en zich dan op te drukken. Erg leuk.

Met behulp van de camera konden we de gebeurtenissen in de kast volgen, anders waren we er waarschijnlijk ook niet aan begonnen. Ons jong maakte een levendige indruk. Het was moeilijk met zekerheid te zeggen of hij gevoerd werd (of zij, bij gierzwaluwen zie je geen verschil). Je moet geluk hebben om precies op de goede tijd te kijken, tijdens het voeren is het vaak een wirwar van vleugels, poten en bekjes en meestal gebeurt het voeren net buiten het bereik van de camera maar niets wees erop dat dit niet het geval was.

Op 27 en 28 juli zijn twee juvenielen uitgevlogen, onze vondeling is nog 5 dagen langer in de kast gebleven en werd die tijd door beide oudervogels verzorgd.

Hannie Nilsen

Zeist, renovatie

De grote Josephkerk in de Rozenstraat in Zeist werd deze zomer gerenoveerd en stond in de steigers. Jaap van Gelderen, die vanuit zijn achterkamer goed zicht heeft op de kerk, vroeg

Actie bij renovatie foto: R. Wortelboer

zich af waar toch al die gierzwaluwen van vroeger gebleven waren. Vroeger broedden er tientallen paartjes in de buurt van de kerk en het ernaast gelegen klooster. Het was nu 's zomers erg stil geworden rond de kerk. Na overleg met Rick Wortelboer van GBN heeft hij het kerkbestuur gevraagd of het mogelijk was om nestkasten voor gierzwaluwen op te hangen in de kerk.

Het bestuur reageerde enthousiast waarop Rick Wortelboer aan het bouwen is geslagen: 8 nestkasten van model Zeist (type III gedoopt) met het vlieggat aan de zijkant. Een ruime nestkast (40 cm diep) met veel klautermogelijkheden voor de jonge vogels aan de binnenkant van de schuine voorkant. Op 3 september, toen de steigers nog rond de kerk stonden, zijn de kasten opgehangen. Volgend jaar wordt gecontroleerd of ze niet inregen en wordt met het lokken van de gierzwaluwen begonnen.

Boekbespreking

Ik zie ze vliegen

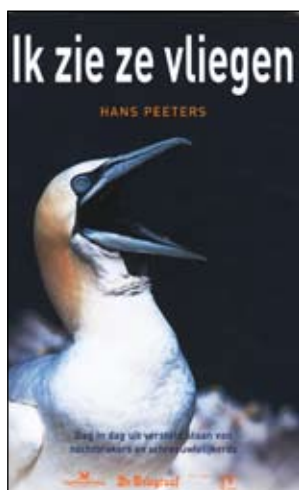
door Hans Peeters, uitgave 2010

"Hans Peeters werkt bij Vogelbescherming en is hoofdredacteur van het tijdschrift VOGELS. Geregeld schrijft hij over vogels in het dagblad de Telegraaf. Deze verhalen zijn nu gebundeld in een boek. De gierzwaluw is niet vergeten.

"Het zijn geen moeilijke verhandelingen van een ornitholoog, maar gewoon lekkere leesverhalen over gewone en minder gewone vogels. Door zijn enthousiaste verteltrant zult u bovenal genieten van de vogels van alledag.", aldus de achterflap van het boek.

KNNV Uitgeverij. Zeist
ISBN: 978 90 5011 3397 /NUR:
435

Marjo van der Lelie

Goede reis, gierzwaluw

door Nicole de Cock prentenboek 32 p. Gottmer Uitgevers oktober 2010

In het werk van Nicole de Cock (1965) staat de natuur centraal. Ze heeft onder meer illustraties gemaakt voor Grasduinen, de Dierenbescherming, en biologieboeken. Voor de kleine dierenliefhebbers illustreerde ze gedichtjes voor de tv-serie Sesamstraat en maakte ze enkele prentenboeken. Onlangs het eerste prentenboek over een geliefde en bedreigde vogel, die veel trouwe volgelingen heeft. "Al meer dan tien jaar volg ik het wel en wee van "mijn" gierzwaluw Vlek, die elk jaar weer terugkeert naar zijn vertrouwde plekje onder mijn dakpannen. Met behulp van een cameraatje dat op het nest gericht staat, sla ik het leven van de gierzwaluwen gade. In dit verhaal beschrijf ik in woord en beeld een willekeurige zomer uit het leven van Vlek en zijn familie, vanaf het moment dat hun "srie-rie" in het voorjaar door de hemel snijdt tot ze weer naar Afrika vertrekken." Jammer dat er twee hardnekkige fouten in staan. Waarom is dat niet gecheckt? Een gierzwaluw heeft een topsnelheid van 200 km/u... doe maar ruim de helft en dat een vogel op de grond niet kan lopen en dan in de lucht gegooid moet worden .. een zieke of gewonde vogel zit stil en moet niet in de lucht gegooid worden... als hij gezond is vliegt hij zelf van je hand en lopen kunnen ze dan wel degelijk.

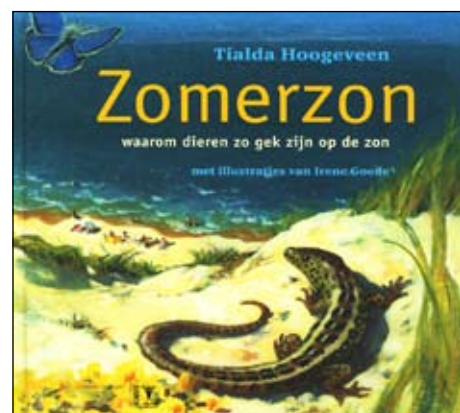

Evert Pellenkoff

Zomerzon

door Tialda Hoogeveen ,kinderboek, uitgave 2010

Eerder van haar zijn Winterslaap, Lentekriebels en Herfstpret uitgegeven. Dit jaar verscheen het laatste deeltje Zomerzon. Over een aantal dieren waaronder de Gierzwaluw is een leuk leerzaam verhaal geschreven.

Bij elk hoofdstuk vind je een zonnig opdrachtje. De vrolijke illustraties in deze deeltjes zijn getekend door Irene Goede, zie de voorpagina van dit Bulletin!

KNNV Uitgeverij. Zeist
ISBN: 978 90 5011 3267 /NUR: 223

Buitenland

Sperwers

Op 17 juli meldt Erich Kaiser het volgende:

Ik heb zojuist 82 jonge gierzwaluwen in mijn kolonie geringd. Dit het laagste aantal in jaren! Het is duidelijk dat de sperwer hieraan schuld heeft. Normaal gesproken slaat de sperwer de niet broedende gierzwaluwen maar die waren er niet in die koude maand mei, dus ging hij achter de broedvogels aan. Zeven van de 15 nestkasten waren leeg en werden weer bezet door niet-broeders; echter te laat om nog een legsel te produceren.

De sperwer heeft geleerd hoe gemakkelijk het is om gierzwaluwen te slaan bij de nestplaatsen; speciaal de niet-broeders remmen af tot bijna nul als ze nestplaatsen inspecteren. De sperwer zit daar en wacht tot zijn maaltijd arriveert! Ik weet zeker dat ik veel ringen in het sperwernest zou vinden, als ik wist waar de sperwer zijn nest had.

De niet-broeders zullen binnenkort weg zijn, dus ik ben bang dat er nog meer broedvogels geslagen zullen worden. Die blijven nog zeker 2 weken vanwege de laat uit het ei gekomen jongen.

Wat kan ik doen? Dit is ook de natuur!

Vertaling: Marleen Andriessen

De kasten van Mark Smyth

foto: M. Smyth

Waar nagellak al niet goed voor is!

Begin juni stootte een paartje gierzwaluwen per ongeluk een ei uit het nest. Ik zag het op de bodem van de nestkast liggen. Toen ik 's avonds weer eens keek, was het uit het zicht verdwenen. De volgende ochtend ging ik naar boven om het ei terug te leggen. Het was echter uit de nestkast gevallen op het dak van de schuur eronder. Wonder boven wonder was het ei op mos gevallen maar het had toch een forse deuk en barsten opgelopen. Ik rende met het ei naar binnen en lakte de deuk en barsten met French Rose nagellak. Niet mijn kleur, maar toch. Daarna legde ik het ei weer terug in het nest.

Vandaag 21 juni kwam het jong uit het deels roze ei gekropen!

Mark Smyth, Ierland (Vertaling: Marleen Andriessen)

Lage gewichten en ongunstig weer

Op 13 mei 2010 meldt Erich Kaiser dat er, wat hem betreft, Zweedse weercondities heersen in Duitsland. In plaats van in bomen (zoals de gierzwaluwen in Zweden doen) hangen in Duitsland half verhongerde gierzwaluwen aan de muren van huizen. In zijn eigen kolonie rust er een op een gevelbalk boven de kolonie en Hilde Mathes meldde dat zij een gierzwaluw aan de buitenkant van haar huis heeft hangen.

Zijn broedvogels hebben een laag gewicht: een broedpaar uit nestkast nummer 12 weegt samen 85 gram. Sommige gierzwaluwen die hij in zijn net ving wogen niet meer dan 38 gram, anderen 40 en 41 gram. Met zo'n laag gewicht kunnen de vogels het zich niet veroorloven om in de lucht te slapen, dan zou het kleine beetje vetreserve snel verdwijnen. Erich hoopt bijna wanhopig op hogere temperaturen.

Op dit bericht kwam antwoord van Jan Holmgren uit Zweden. In Zweden is het weer wel heel verschillend. In de meer noordelijke delen was het 25 graden en de voorspelling is 17 graden en zonneshijn. In het Zuiden in Skurup is het 9 graden, bewolkt en winderig. Jan ging naar een meer in de buurt en zag honderden gierzwaluwen vlak boven het water jagen op insecten. Er waren ook boeren- en huiszwaluwen maar bij lange na niet zo veel als gierzwaluwen. In de stad echter is er niet een te zien. Hij is daar eigenlijk wel blij mee omdat het weer zo ongunstig is voor de vogels. Ook hij hoopt op beter weer in de komende dagen.

Ulrich Tigges schrijft 2 dagen later dat hij van Erich leerde dat zijn gierzwaluwen 's nachts niet meer bewogen en in een soort coma lagen waardoor ze maar 1 gram per nacht aan gewicht verloren. De gierzwaluw die Hilde Mathes (zie boven) aan haar huis had hangen werd de volgende dag dood teruggevonden. Zijn gewicht was maar 32 gram. De weersvoorspelling voor Berlijn ziet er niet goed uit. Hij hoopt dat we niet weer een triest gierzwaluwjaar krijgen, zo een als beschreven door Emil Weitnauer in 1948.

In Nederland is het niet veel beter. Het is een slecht begin voor het gierzwaluwenseizoen.

In de stad zijn ze nauwelijks te bekennen. Ze foerageren wel op open waterrijke vlaktes, o.a. boven het Bargerveen waar de boeren- en gierzwaluwen in grote aantallen rondvlogen.

Ik dacht altijd dat insecten pas beginnen te vliegen bij hogere temperaturen maar dat is kennelijk niet het geval. Toen we door het gras en de hei liepen verstoorden we kennelijk insecten want plotseling vlogen de boerenzwaluwen en de gierzwaluwen weg van het water en zwermden zij om ons heen. Een geweldig gezicht maar de achtergrond hiervan was minder. Ze hadden gewoon honger! We zijn toen maar even doorgedaan met onze verstoringsactiviteiten.

Marleen Andriessen

Finland

Vanuit Finland een (laatste) bericht over een gierzwaluw. Lennart Saari ziet op 18 september nog een gierzwaluw op het eiland Aasla (Zuidwest van Finland). De 'officiële' vertrekdatum in Finland is 17 augustus.

Parijs

Ik woon in Parijs en bestudeer 2 soorten vogels, de gierzwaluw en de huiszwaluw. We weten precies hoeveel paar huiszwaluwen in de stad broeden. In 2010 broeden er meer dan 130 paartjes, hoofdzakelijk in het Louvre, La Vilette en Trocadero. Dit zijn slechts 260 vogels op 100 vierkante kilometers. Het aantal van gierzwaluwbroedparen is ongelooflijk hoog! Het is erg moeilijk om een exacte aantal te geven maar het zijn meer dan 20.000 paartjes. Dit zijn 40.000 individuen. Ik denk dat er geen mens in Parijs te vinden is die nog nooit een gierzwaluw heeft gezien of gehoord.

Pablo Golondrino

Nieuws uit Landbeach, Engeland

Je zou het niet zeggen, maar ik heb 7 broedende paartjes aan mijn huis. Als je af en toe naar de lucht kijkt zie je misschien 3 gierzwaluwen in lucht, vaker echter helemaal niets. Mijn 7de paar heeft nog niet besloten welke kast ze willen gebruiken. Ze proberen er 4 uit. Gisteravond zette ik mijn enige camera aan en ging naar buiten. Na korte tijd kwamen de 2 zoekers die vervolgens de bezette cameranestkast binnen gingen. Toen waren er ineens 4 gierzwaluwen in één nestkast. Er brak een geweldig kabaal uit. Na korte tijd werd er een uitgewerkt waarna de 3 overgebleven vogels nog een tijd doorgingen met vechten. Uiteindelijk werd een tweede vogel de kast uitgegooid. Vreemd genoeg bleven de overgebleven 2 doorvechten totdat ze kennelijk doorkregen dat zij de eigenaren van de kast waren. In het heetst van de strijd herkenden zij elkaar even niet. Alles werd weer rustig.

Dick Newell, 17 juni 2010

Het uitpluizen van 'natuurlijke poepjes'

Mark Smyth (Ierland) heeft wat uitwerpselen van zijn gierzwaluwjongen uit laten pluizen. Die heeft hij verzameld en opgestuurd naar een laboratorium toen de vogels buiten de kast begonnen te poepen:

Het resultaat is als volgt:

- Dansmuggen (Chironomids): 25,7 %
- Zwarte bonenluis (Aphis fabae): 18,0%
- (Appel)bladvlooien (Psyllidae): 11,6%
- Roofvliegen (Lonchoptera): 11,5%
- Waterkevers (Coleoptera): 11,1%
- Bochelvliegen (Phoridae) 0,8%
- Muggen/muskieten (Sciaridae): 0,7%
- Huis- en vleesvliegen (Muscids/Calliphorids): 0,4%
- Strontvliegen (Scathophagidae): 0,3%
- Langpootvliegen (Dolichopodidae): 0,4%
- 11 stippelig lieveheersbeestje: (Coccinellidae)
- Kleine solitaire wespen (Hymenoptera)
- Langpootmuggen (Tipulid): 0,1%

Het is mij onbekend is of de genoemde insecten ook allemaal in Nederland voorkomen.

Marleen Andriessen

Red.: Misschien is het een idee om een analyse te maken van Nederlandse poepjes.

KORTE BERICHTEN

Email-adressen

Jos Hoekstra heeft oktober 2010 in Amersfoort voor de 2de keer een extra gierzwaluwendag georganiseerd. Om hier leden voor uit te nodigen heeft hij een brief gemaakt en deze per mail verzonden. Helaas kwamen er een aantal mails retour omdat het mailadres niet meer klopte. Nu is de vraag of leden hun nieuwe of gewijzigde mailadres zouden willen doorgeven aan de penningmeester zodat de lijst geupdate kan worden. U kunt uw gegevens mailen naar penningmeester@gierzwaluwbescherming.nl

Reactie op de website

Ik had wat vragen met betrekking tot de gierzwaluw. Welnu, na het bezoeken van uw site zijn mijn vragen beantwoord. Hierbij geef ik u tevens de locatie aan waar al vele jaren de gierzwaluw te gast is. Een vijftal nesten bevindt zich in onze straat, waaronder ook onder mijn dak. Dit jaar nog ben ik uit het raam geklommen om een gierzwaluw te verlossen. De zwaluw hing uit het nest en kon niet wegvliegen omdat de pootjes verward waren met het nestmateriaal. De locatie is in de wijk Rennemig te Heerlen.

Felix Goffin

MEDEDELINGEN

Aankondiging Landelijke dag 2011

De ALV en ledendag zal begin juni 2011 gehouden worden in het **Cultureel Centrum De Oude Pastorij, Essendonk 3, 2910 Essen in België.**

Op 27 november a.s. staat GBN weer met onze stand op de jaarlijkse SOVON-dag in Nijmegen. Dit jaar NIET in 'De Vereniging', maar in '**De Refter**' (Erasmustoren), Erasmusplein 3, 6525 HT Nijmegen. Voor een reisbeschrijving zie www.sovon.nl/LD2010.

Gierzwaluwen zijn het hele jaar rond beschermd! Kijk op onze nieuwe website www.gierzwaluwbescherming.nl Data van bestuursvergaderingen vindt u op Internet: www.gierzwaluwbescherming.nl/mededelingen.htm

OPROEPEN

Vindt u het leuk om bij GBN-activiteiten, zoals bij beurzen, e.d., onze stand te helpen bemensen? Laat het ons weten.

Laat ons weten als u geïnteresseerd bent in deelname aan ons monitoringproject d.m.v. GBN-camera's in natuurlijke nesten (en/of eventueel nestkasten)!

Wie heeft een ervaring, vraag, visie, gedicht, afbeelding of idee mbt gierzwaluwen, dat de moeite waard is om in het Bulletin op te nemen?

Wie kan melding doen van broedsucces in speciaal aangebrachte nestvoorzieningen: nestkasten, neststenen, dakpannen (typen aangeven)?

Wie heeft positieve ervaringen met geluidsexperimenten?

Foto's van bouwprojecten met specificaties (aantal kasten, architect, plaats, e.d.) voor de website gezocht.

Reacties graag sturen of mailen naar de redactie!

LID WORDEN

Als u gierzwaluwbescherming belangrijk vindt kunt u lid of donateur worden van GBN door overmaking van € 10,- op postrekening nr. 9145004 t.n.v. Gierzwaluwbescherming - Nederland te Amersfoort, onder vermelding van: 'lidmaatschap '11' of 'donateur '11'.

Het Bulletin wordt automatisch toegezonden. Donateurs kunnen desgewenst aangeven geen prijs te stellen op het verenigingsblad.

Ga voor gierzwaluwbescherming!

Geef je op als lid of donateur per e-mail, briefkaart of telefoon:

Gierzwaluwbescherming - Nederland
secretaris@gierzwaluwbescherming.nl

GBN VERTEGENWOORDIGERS

Deze GBN-leden zijn aanspreekpunt voor regio informatie:

Groningen

J.M. Fiedeldij dop, Winschoterdiep 1027, 9724 GT **Groningen**, (050)8518 568

R. Lindeboom, Rensumaheerd 94, 9736 AD **Groningen**, (050)5425 163, rlin@home.nl

Drenthe

H. Snel, Lisdodde 13, 7944PL **Meppel**, (052)2261 879

Overijssel

A.J. Boonstra, Oelenveerstraat 64, 7771 BK **Hardenberg**, (052)3852 282, ajboonstra@home.nl

G. Smoors, Wensinkstraat 45, 7622 KR **Borne**, (074)2665 048

J.D. Tinholt, De Hazelaar 6, 7701 WD **Dedemsvaart**, (052)3615 321, J.Tinholt@Reest-Wieden.nl

Gelderland

H. van Diepen, Troelstralaan 2, 8161 DS **Epe**, (057)8615 141

J.M. Kühnen, Goudenregenstraat 5, 6573 XN **Beek Ubbergen**, (024)6635 719 / (06)5191 4095, kuhnenjm@hotmail.com

J.J. Schröder, Mecklenburglaan 9, 3843 BH **Harderwijk**, (034)1416 324, schroder.zoomers@caiway.nl

Utrecht

Mw. M. van der Lelie, P.J. Troelstralaan 44, 3818 KT **Amersfoort**, (033)4613 630, GBN@hccnet.nl

W. Smeets, Bachlaan 111, 3752 HG **Bunschoten**, (033)2983 147, smeets.foto@hetnet.nl

F.G. Wortelboer, Akker 24, 3732 XH **De Bilt**, (030)2202 848, rick.wortelboer@hccnet.nl

Noord-Holland

Mw. M.H. Andriessen, Fideliolaan 78, 1183 PN **Amstelveen**, (020)6455 207, gbn-ned@planet.nl

Mw. T. Dammen, Wijkcentrum Ceintuur, Gerard Doustraat 133, 1073 VT **Amsterdam**, (020)4004 503

D.A. Jonkers, Koggewagen 3, 1261 KA **Blaricum**, (035)5260 456, dickjonkers@tiscali.nl

Mw. E.C. van der Pol, Hanenpad 67, 1501 WC **Zaandam**, (075)6121 464 janel@tele2.nl

G. Schuitemaker, Brederostraat 94-I, 1054 VG **Amsterdam**, (020)6164 759

D. Tanger, Van 't Hoffstraat 124, 2014 RH **Haarlem** (06)51511915, dtanger@xs4all.nl

Zuid-Holland

N. van Dam, Parkhof 14, 2922 CS **Krimpen a/d IJssel**, (018)0513 975, npvandam@planet.nl

Noord-Brabant

A. Koenraadt, Molenstraat 9, 4758 AA **Standaardbuiten**, (016)5315 136

J. van der Rijt, H. Mesdagstraat 11, 5702 VK **Helmond**, (0492)534 446, jmpvdrijt@hetnet.nl

Limburg

H. van de Laar, Doorvaartstraat 45a, 6443 AP **Brunssum**, (045)5273 211

J. Vrehan, Tuinstraat 6, 6101 CJ **Echt**, (047)5482 817 j.vrehan@hetnet.nl

België

L.P. Arnhem, Alfred Delaunoislaan 21/21, B-3001 **Heverlee (Leuven)**, (0032) 486 63 94 44, louis.philippe.arnhem@telenet.be

W.A. de Bock, Guido Gezellelaan 13, B-2910 **Essen**, (0032) 36 67 49 19, wimmekedebock@telenet.be

E. Pultau, IJzerleen 39-3, B-2800 **Mechelen**, (0032) 15 34 92 81

Meld de redactie eventuele foute of onvolledige gegevens in deze lijst; laat ook weten als u òp of vàn deze vertegenwoordigerslijst wilt.

Kunst en vliegwerk

